

PRZEDMIOT: Systemy baz danych

KLASA: 3i gr. 1

Lekcja 1

Temat: Definicja Baz Danych. Powtórzenie terminów tabele, rekordy, pola. Relację między tabelami: 1:1, 1:N, N:M.

Definicja bazy danych i jej znaczenie:

Definicja bazy danych:

Baza danych to cyfrowy, uporządkowany zbiór informacji, zapisany i przechowywany w sposób ustrukturyzowany, który umożliwia łatwe i szybkie wyszukiwanie, pobieranie, dodawanie, modyfikowanie i usuwanie danych.

Znaczenie bazy danych:

Przechowywanie danych – umożliwia gromadzenie dużych ilości informacji w jednym miejscu.

Szybki dostęp i wyszukiwanie – dzięki językom zapytań (np. SQL) można błyskawicznie znaleźć potrzebne dane.

Relacje i spójność – pozwala łączyć dane ze sobą (np. klient ↔ zamówienia), zachowując integralność.

Wielu użytkowników – umożliwia jednoczesną pracę wielu osób/ aplikacji z tymi samymi danymi.

Bezpieczeństwo – zapewnia mechanizmy kontroli dostępu i ochrony przed utratą danych.

Aktualność – zmiany wprowadzane w jednym miejscu są natychmiast widoczne dla wszystkich użytkowników.

 Uniwersalność – używane w niemal każdej dziedzinie (bankowość, handel, medycyna, edukacja, serwisy internetowe).

Bazy danych można podzielić według sposobu organizacji i przechowywania danych:

♦ **1. Bazy relacyjne** (RDB – Relational Database)

- ☐ Najpopularniejszy typ.
- ☐ Dane są przechowywane w tabelach (wiersze = rekordy, kolumny = pola).
- ☐ Tabele są powiązane kluczami (np. użytkownik → zamówienia).
- ☐ Do zarządzania używa się języka SQL.
- ☐ Przykłady: MySQL, PostgreSQL, Oracle, MS SQL Server.

♦ **2. Bazy nierelacyjne** (NoSQL)

- ☐ Dane przechowywane w innych formach niż tabele.
- ☐ Rodzaje/modele:
  - **Dokumentowe** dane przechowywane w formie **dokumentów** (np. JSON, BSON, XML).
  - **Grafowe** - dane są przechowywane w postaci grafu (Neo4j – dane jako grafy),
  - **Klucz–wartość** - dane przechowywane jako para: **klucz** → **wartość**. (Redis, DynamoDB),
  - **Kolumnowe** - dane zapisane w **kolumnach** zamiast wierszy (odwrotnie niż w SQL) (Cassandra, HBase).

♦ **3. Bazy obiektowe**

- ☐ Dane przechowywane jako **obiekty** (tak jak w programowaniu obiektowym).
- ☐ Mogą przechowywać nie tylko liczby i tekst, ale także multimedia czy złożone struktury.
- ☐ Przykład: db4o, ObjectDB.

♦ **4. Bazy obiektowo-relacyjne**

- ☐ Hybryda relacyjnych i obiektowych.
- ☐ Dane przechowywane są w postaci obiektów

- ☐ Obsługują tabele, ale także bardziej złożone typy danych.
- ☐ Przykład: PostgreSQL, Oracle.

♦ 5. Bazy hierarchiczne

- ☐ Dane są zorganizowane w strukturę **drzewa** (rodzic–dziecko).
- ☐ Każdy rekord ma jeden nadrzędny i wiele podrzędnych.
- ☐ Szybki dostęp, ale trudne do modyfikacji, mało elastyczne.
- ☐ Przykład: IBM IMS (starsze systemy bankowe).

♦ 5. Bazy sieciowe

- ☐ Dane zorganizowane w strukturze przypominającej **sieć** lub **graf** – rekordy mogą mieć wielu rodziców i wielu potomków.
- ☐ Stanowią one rozwinięcie modelu hierarchicznego
- ☐ Pozwalają na reprezentację danych, gdzie **jeden element może być powiązany z wieloma innymi elementami, a te z kolei mogą być powiązane z wieloma kolejnymi elementami**, tworząc złożoną, grafową strukturę.
- ☐ Przykład: IDS (Integrated Data Store).

♦ 6. Bazy rozproszone

- ☐ Dane nie są przechowywane w jednym miejscu (na jednym serwerze), tylko **rozsiane po wielu komputerach/serwerach**, często w różnych lokalizacjach geograficznych.
- ☐ Łatwo dodać nowe serwery, gdy rośnie liczba danych.
- ☐ Dane są **podzielone na części** i każda część jest przechowywana na innym serwerze pp. użytkownicy A–M są na serwerze 1, a N–Z na serwerze 2.

Omówienie podstawowych koncepcji: tabele, rekordy, pola

1. Tabela

To główna struktura w relacyjnej bazie danych. Można ją porównać do arkusza w Excelu – ma wiersze i kolumny. Każda tabela przechowuje dane dotyczące jednego typu obiektów.

👉 Przykład: Tabela Studenci przechowuje informacje o studentach.

2. Rekord (wiersz, ang. row/record)

Pojedynczy wiersz w tabeli. Odpowiada jednej jednostce danych (np. jednemu studentowi). Składa się z pól (kolumn).

👉 Przykład rekordu w tabeli Studenci:

ID	Imię	Nazwisko	Wiek	Kierunek
1	Anna	Kowalska	21	Informatyka

Ten jeden wiersz to rekord opisujący Annę Kowalską.

3. Pole (kolumna, ang. field/column)

To kolumna w tabeli, przechowująca określony typ danych.

Każde pole ma nazwę i jest określonego typu danych (np. liczba, tekst, data).

👉 Przykłady pól w tabeli Studenci:

Imię – tekst,
Nazwisko – tekst,
Wiek – liczba całkowita,
Kierunek – tekst.

Klucze

🔑 Klucz główny (Primary Key, PK)

To unikalny identyfikator rekordu w tabeli.

Gwarantuje, że każdy wiersz można jednoznacznie odróżnić.

Kluczem głównym może być:

- ☐ liczba całkowita (np. ID = 1, 2, 3...),
- ☐ unikalny kod (np. PESEL, NIP),

👉 W tabeli Studenci:

ID	Imię	Nazwisko	Wiek
1	Anna	Kowalska	21

Tutaj ID jest kluczem głównym.

🔑 Klucz obcy (Foreign Key, FK)

To pole w tabeli, które wskazuje na klucz główny w innej tabeli.

Dzięki temu możemy powiązać dane między tabelami.

👉 Przykład:

Tabela Zapisy (które kursy student wybrał) może mieć klucze obce:

StudentID → odwołanie do tabeli Studenci(ID),

KursID → odwołanie do tabeli Kursy(ID).

✅ Podsumowanie w skrócie:

- ☐ **Relacyjna baza danych** – dane w tabelach powiązane relacjami.
- ☐ **PK** – unikalny identyfikator w tabeli.
- ☐ **FK** – łączy jedną tabelę z drugą.

📌 3. Relacje między tabelami

1 Jeden do jednego (1:1)

Każdy rekord w jednej tabeli odpowiada dokładnie jednemu rekordowi w drugiej.

👉 Przykład: Osoby ↔ Pesel. Jedna osoba ma tylko jeden Pesel.

Tabela: Osoby

id_osoba	imie	nazwisko
1	Adam	Kowalski
2	Anna	Nowak
3	Patryk	Balicki

Tabela: Pesele

id_pesel	pesel	id_osoby
1	80010112345	1
2	92051267890	2
3	75032145678	3

2 Jeden do wielu (1:N)

Jeden rekord w tabeli A może mieć wiele rekordów w tabeli B. Ale rekord w tabeli B należy tylko do jednego w tabeli A.

👉 Przykład: Nauczyciele ↔ Przedmioty. Jeden nauczyciel prowadzi wiele przedmiotów, ale każdy przedmiot ma tylko jednego nauczyciela.

♦ Opis relacji

- **Jeden nauczyciel może uczyć wiele przedmiotów.**
- **Ale jeden przedmiot ma przypisanego tylko jednego nauczyciela.**

Tabela: Nauczyciele

id_nauczyciela	imie	nazwisko
1	Adam	Kowalski
2	Anna	Nowak
3	Patryk	Balicki

Tabela: Przedmioty

id_przedmiotu	nazwa	id_nauczyciela
1	Systemy Baz Danych	1
2	Matematyka	2
3	Fizyka	3
4	Chemia	1

3 Wiele do wielu (M:N)

Rekordy w tabeli A mogą być powiązane z wieloma rekordami w tabeli B i odwrotnie.

👉 Przykład:

Uczniowie ↔ Przedmioty. Uczeń może zapisać się na wiele przedmiotów, a przedmiot może mieć wielu uczniów.

Rozwiązanie: Tabela Zapisy z polami: id_ucznia (FK do tabeli Uczniowie)
id_przedmiotu (FK do tabeli Przedmioty). Trzeba pamiętać, że jednego ucznia nie można przypisać wiele razy do tego samego przedmiotu

Tabela: Uczniowie

id_ucznia	imie	nazwisko
1	Adam	Kowalski
2	Anna	Nowak
3	Patryk	Balicki

Tabela: Przedmioty

id_przedmiotu	nazwa
1	Systemy Baz Danych
2	Matematyka
3	Fizyka
4	Chemia

Tabela Zapisy (tabela pośrednia)

id_przedmiotu	id_ucznia
1	1
2	1
3	1
2	1
2	2
2	3
3	3

Lekcja 2

Temat: Polecenie Order By. Nadawanie, odbieranie uprawnień (GRANT, REVOKE). Pojęcie CRUD

◆ Podstawowe polecenia do sortowania

ORDER BY

```
SELECT nazwisko, imie  
FROM pracownicy  
ORDER BY nazwisko ASC; -- rosnąco
```

```
SELECT nazwisko, imie  
FROM pracownicy  
ORDER BY nazwisko DESC; -- malejąco
```


Sortowanie po wielu kolumnach

```
SELECT nazwisko, imie, pensja  
FROM pracownicy  
ORDER BY nazwisko ASC, pensja DESC;
```

👉 Najpierw sortuje po nazwisku rosnąco, a w ramach tego – po pensji malejąco.

Sortować można po numerach kolumn (niezalecane, ale działa):

```
SELECT nazwisko, imie
```


FROM pracownicy
ORDER BY 2 ASC, 4 DESC

👉 2 kolumną będzie imię. Nie bierze pod uwagę faktyczna kolejność kolumn w tabeli

Zarządzanie bezpieczeństwem bazy danych.

♦ Definicje

- **GRANT** – służy do nadawania uprawnień użytkownikom bazy danych (np. prawa do odczytu, zapisu, aktualizacji, usuwania, tworzenia tabel).
- **REVOKE** – służy do odbierania wcześniej nadanych uprawnień.

♦ Składnia

Nadawanie uprawnień (GRANT)

```
GRANT <uprawnienia>  
ON <nazwa_bazy_danych>.<nazwa_tabeli>  
TO <nazwa_uzytkownika>@<host>;
```

Odbieranie uprawnień (REVOKE)

```
REVOKE <uprawnienia>  
ON <nazwa_bazy_danych>.<nazwa_tabeli>  
FROM <nazwa_uzytkownika>@<host>;
```


CRUD

CRUD to skrót od angielskich słów:

- **C – Create** → tworzenie nowych rekordów (np. INSERT)
- **R – Read** → odczytywanie danych (np. SELECT)
- **U – Update** → aktualizowanie istniejących rekordów (np. UPDATE)
- **D – Delete** → usuwanie rekordów (np. DELETE)

Odpowiedniki w SQL

- **Create** → INSERT INTO uczniowie (...) VALUES (...)
- **Read** → SELECT * FROM uczniowie
- **Update** → UPDATE uczniowie SET klasa='3B' WHERE id=1
- **Delete** → DELETE FROM uczniowie WHERE id=1

Lekcja 3

Temat: Struktura Bazy Danych MySQL

Schemat bazy danych to struktura i organizacja bazy danych, która definiuje jej tabele, pola, relacje, ograniczenia i typy danych. Organizacja baz danych może się różnić od siebie.

MySQL ma silnik InnoDB.

InnoDB zarządza danymi na własny sposób, korzystając z **tablespace (przestrzeni tabel)**, które są fizycznymi plikami na dysku. W ich wnętrzu dane są przechowywane w postaci stron (ang. *pages*) i segmentów.

```

+=====+
|                                     TABLESPACE (np. .ibd / ibdata1)                                     |
|-----|
| SEGMENT DANYCH (indeks klastrowany = PRIMARY KEY) |
| └─ Extent #1 (1 MB) ─┴─ Page (16 KB) → rekordy |
| |                                     |
| |                                     └─ ... |
| └─ Extent #2 (1 MB) ─┴─ Page (16 KB) → rekordy |
| |                                     |
| |                                     └─ ... |
| └─ ... |
|-----|
| SEGMENT INDEKSU POMOCNICZEGO (np. idx_nazwisko) |
| └─ Extent #1 (1 MB) ─┴─ Page (16 KB) → węzły B-Tree (klucze→PK) |
| |                                     |
| |                                     └─ ... |
| └─ Extent #2 (1 MB) ─┴─ Page (16 KB) → węzły B-Tree |
| |                                     |
| |                                     └─ ... |
|-----|
| SEGMENT UNDO (dla cofania transakcji) |
| └─ Extent #1 (1 MB) ─┴─ Page (16 KB) → wpisy UNDO |
| |                                     |
| |                                     └─ ... |
| └─ ... |
|-----|
| [inne segmenty/metadane; wolne extenty do przydziału] |
+=====+

```


👉 Tabela **zawsze ma co najmniej 2 segmenty** – jeden na dane i jeden na indeksy.

Gdzie fizycznie są dane tabeli w InnoDB?

1. W pliku tablespace:

- jeśli masz `innodb_file_per_table=ON` (domyślnie) → każda tabela ma **własny plik .ibd**,
- jeśli `innodb_file_per_table=OFF` → wszystkie tabele są w **system tablespace (ibdata1)**.

Plik .ibd (tablespace dla tabeli "users")

- └─ **Segment** danych (PRIMARY KEY = indeks klastrowany)
  - └─ **Extenty** (1 MB = 64 stron)
    - └─ **Strony** (16 KB każda)
      - └─ **Page 1** → rekordy użytkowników (np. **id=1...20**)
      - └─ **Page 2** → rekordy użytkowników (np. **id=21...40**)
      - └─ ...

Rodzaje przestrzeni tabel:

- **System tablespace** – główna przestrzeń tabel (zwykle ibdata1) zawierająca metadane, UNDO logi, i ewentualnie dane tabel, jeśli nie korzystasz z trybu „file-per-table”.
- **File-per-table tablespace** – osobny plik .ibd dla każdej tabeli (jeśli włączone `innodb_file_per_table=ON`).
- **Temporary tablespaces** – dla tabel tymczasowych.

- **Undo tablespaces** – do przechowywania danych potrzebnych przy cofnięciu transakcji.

◆ Extent

- **Extent** = blok ciągłych stron (*pages*).
- Rozmiar: **1 MB = 64 strony po 16 KB**.
- Extent to czysto fizyczne pojęcie – sposób zarządzania przestrzenią w tablespace.
- Extenty są jednostką, którą InnoDB rezerwuje i przydziela tabelom lub indeksom.

👉 Możesz to porównać do „klocka” miejsca na dysku.

◆ Segment

- **Segment** = logiczna struktura w InnoDB, zbudowana z extentów.
- Segmenty są używane do przechowywania różnych rzeczy, np.:
  - segment **danych** (rekordy tabeli),
  - segment **indeksów**,
  - segment **undo logu**.
- Każda tabela w InnoDB ma co najmniej **2 segmenty**:
  - segment danych,
  - segment indeksu klastrowanego (PRIMARY KEY).

👉 Segment to bardziej „pojemnik logiczny”, a extenty to jego fizyczne części.

◆ Relacja segment ↔ extent

- Segment składa się z extentów.
- Extenty zawierają strony (*pages*).
- Strony zawierają rekordy, indeksy, itp.

Przykład różnej organizacji systemów baz danych:

W Oracle Blok (block) to Strona (page)

♦ Oracle

- **Blok (Block)** = podstawowa jednostka przechowywania danych.
- Rozmiar bloku w Oracle jest konfigurowalny (np. **2 KB, 4 KB, 8 KB, 16 KB, 32 KB**).
- W bloku są wiersze tabel, wpisy indeksów, nagłówki itd.

♦ InnoDB (MySQL)

- **Strona (Page)** = podstawowa jednostka przechowywania danych.
- Rozmiar strony jest prawie zawsze **16 KB** (od MySQL 5.7 można zmienić, ale zwykle 16 KB).
- W stronie są rekordy, sloty, metadane – bardzo podobnie jak w bloku Oracle.

♦ 1. Tworzymy prostą tabelę

```
CREATE TABLE uczniowie (  
    id INT PRIMARY KEY AUTO_INCREMENT,  
    imie VARCHAR(50),  
    nazwisko VARCHAR(50)  
) ENGINE=InnoDB;
```


👉 Co powstaje w `.ibd`?

- segment danych (dla clustered index = PK `id`),
- segment indeksu klastra.

Czyli minimum **2 segmenty**.

♦ 2. Dodajemy nowy indeks

```
ALTER TABLE uczniowie ADD INDEX idx_nazwisko (nazwisko);
```

👉 Powstaje **nowy segment** na ten indeks.
Teraz w pliku `.ibd` są 3 segmenty:

- dane (clustered index),
- indeks klastra,
- dodatkowy indeks `idx_nazwisko`.

♦ 3. Dodajemy kolumnę typu LOB

```
ALTER TABLE uczniowie ADD COLUMN opis TEXT;
```

👉 Dla kolumny `TEXT` tworzony jest osobny segment LOB (Large Object).
Teraz mamy 4 segmenty:

- dane,
- indeks klastra,
- dodatkowy indeks,
- segment LOB dla `opis`.

4. Tabela zaczyna rosnać (np. milion rekordów)

```
INSERT INTO uczniowie (imie, nazwisko, opis)  
SELECT 'Jan', 'Kowalski', REPEAT('x', 1000)  
FROM generate_series(1, 1000000);
```


👉 Segmenty się **nie zmieniają** – dalej są 4.

Po prostu każdy segment dostaje **więcej extentów (1 MB)** i plik `.ibd` rośnie.

Lekcja 4

Temat: SQL JOINS, CONSTRAINT. Zastosowanie wyświetlania liczb porządkowych dla wszystkich wierszy ROW_NUMBER()

```
/*
DROP TABLE Przedmioty;
DROP TABLE Osoby;
*/

CREATE TABLE Osoby (
    osoba_id INT AUTO_INCREMENT PRIMARY KEY,
    imie VARCHAR(50) NOT NULL,
    nazwisko VARCHAR(50) NOT NULL
);

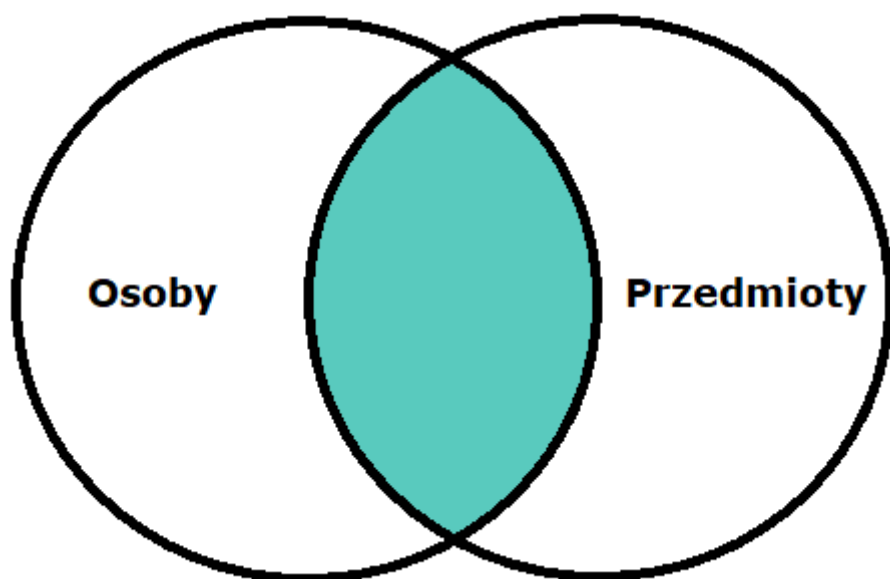
CREATE TABLE Przedmioty (
    przedmiot_id INT AUTO_INCREMENT PRIMARY KEY,
    nazwa VARCHAR(100) NOT NULL,
    osoba_id INT,
    CONSTRAINT fk_przedmiot_osoba FOREIGN KEY (osoba_id)
REFERENCES Osoby(osoba_id)
);

INSERT INTO Osoby (imie, nazwisko) VALUES
('Jan', 'Kowalski'),
('Anna', 'Nowak'),
('Piotr', 'Zieliński'),
('Kasia', 'Wiśniewska'),
('Patryk', 'Nowakowski');

INSERT INTO Przedmioty (nazwa, osoba_id) VALUES
('Laptop', 1),
('Telefon', 1),
('Rower', 2),
('Książka', 3),
('Plecak', 4),
('Kubek', null);
```


- ♦ **INNER JOIN** - czyli wszystkie wspólne rekordy, bez NULL

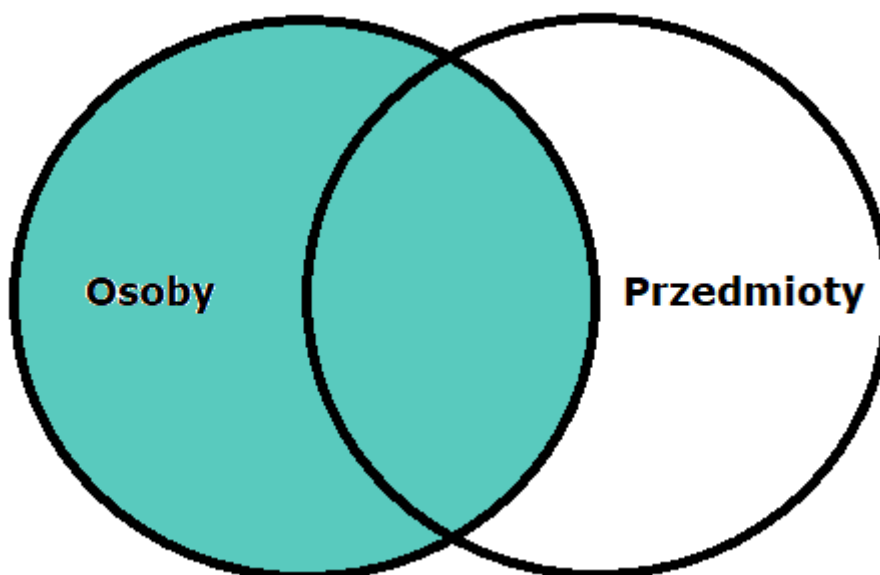
```
SELECT Osoby.imie, Osoby.nazwisko, Przedmioty.nazwa  
FROM Osoby  
INNER JOIN Przedmioty ON Osoby.osoba_id = Przedmioty.osoba_id;
```

Wynik:

imie	nazwisko	nazwa
Jan	Kowalski	Laptop
Jan	Kowalski	Telefon
Anna	Nowak	Rower
Piotr	Zieliński	Książka
Kasia	Wiśniewska	Plecak

♦ **LEFT JOIN** - czyli wszystkie rekordy z lewej tabeli. W naszym przypadku lewa tabela to Osoby. Jeśli Osoba jest a nie ma dopasowania w tabeli Przedmioty również się wyświetli.

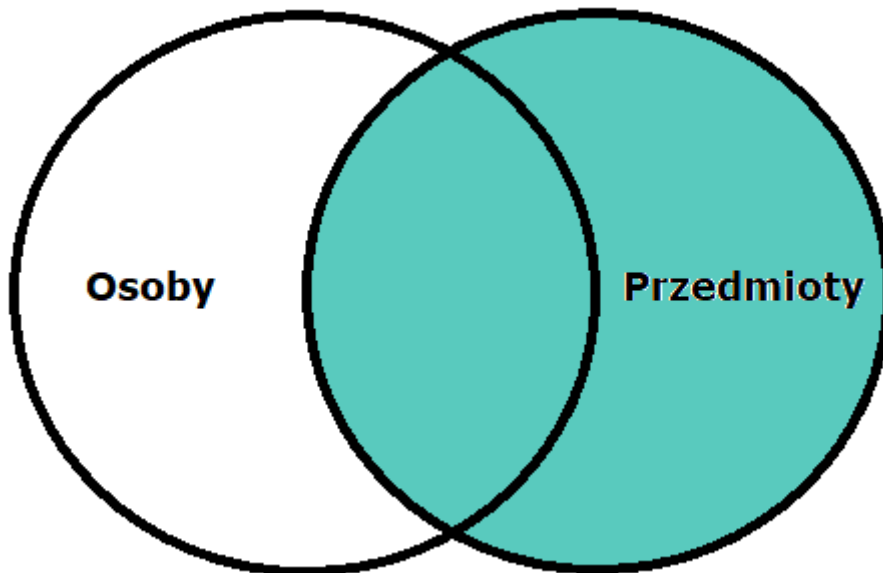
```
SELECT Osoby.imie, Osoby.nazwisko, Przedmioty.nazwa  
FROM Osoby  
LEFT JOIN Przedmioty ON Osoby.osoba_id = Przedmioty.osoba_id;
```

Wynik:

imie	nazwisko	nazwa
Jan	Kowalski	Laptop
Jan	Kowalski	Telefon
Anna	Nowak	Rower
Piotr	Zieliński	Książka
Kasia	Wiśniewska	Plecak
Patryk	Nowakowski	NULL

♦ **RIGHT JOIN** - czyli wszystkie rekordy z prawej tabeli. W naszym przypadku prawa tabela to Przedmioty. Jeśli Przedmiot nie ma dopasowania w tabeli Osoby również się wyświetli.


```
SELECT Osoby.imie, Osoby.nazwisko, Przedmioty.nazwa  
FROM Osoby  
RIGHT JOIN Przedmioty ON Osoby.osoba_id = Przedmioty.osoba_id;
```

Wynik:

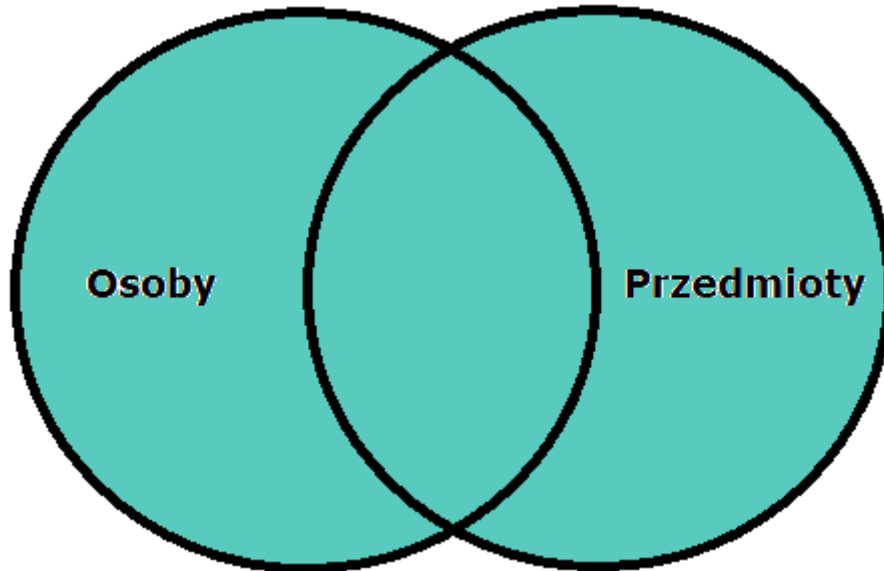
imie	nazwisko	nazwa
Jan	Kowalski	Laptop
Jan	Kowalski	Telefon
Anna	Nowak	Rower
Piotr	Zieliński	Książka
Kasia	Wiśniewska	Plecak
NULL	NULL	Kubek

♦ **FULL OUTER JOIN (LEFT JOIN, UNION, RIGHT JOIN) -**

czyli wszystkie rekordy z prawej i lewej tabeli połączone.

W MySQL nie ma instrukcji FULL OUTER JOIN. Jednak można wykonać ten mechanizm za pomocą połączenia poleceń right join, left join i UNION.


```
SELECT o.imie, o.nazwisko, p.nazwa  
FROM Osoby o  
LEFT JOIN Przedmioty p ON o.osoba_id = p.osoba_id
```

UNION

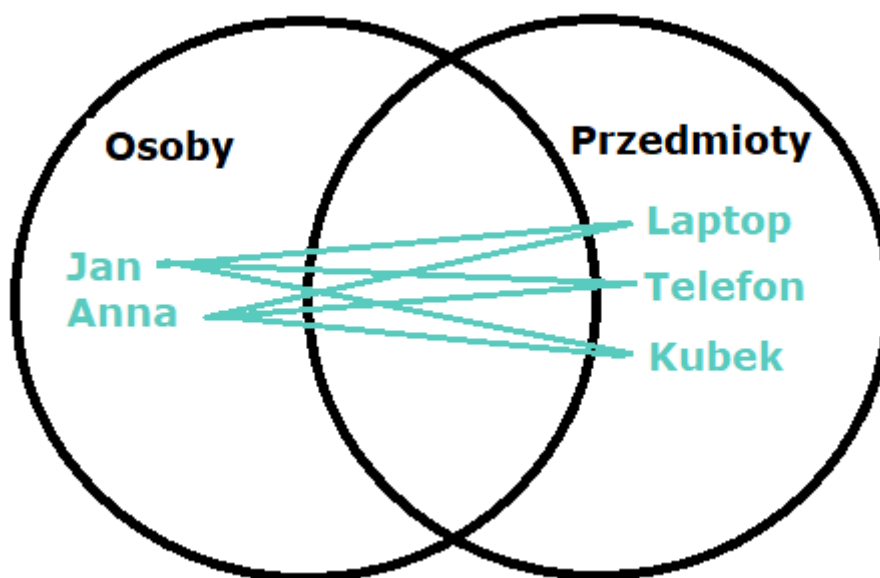
```
SELECT o.imie, o.nazwisko, p.nazwa  
FROM Osoby o  
RIGHT JOIN Przedmioty p ON o.osoba_id = p.osoba_id;
```

Wynik:

imie	nazwisko	nazwa
Jan	Kowalski	Laptop
Jan	Kowalski	Telefon
Anna	Nowak	Rower

Piotr	Zieliński	Książka
Kasia	Wiśniewska	Plecak
Patryk	Nowakowski	<i>NULL</i>
<i>NULL</i>	<i>NULL</i>	Kubek

♦ **CROSS JOIN** - łączy **każdy wiersz z pierwszej tabeli z każdym wierszem z drugiej tabeli**.


```
SELECT o.imie, p.nazwa
FROM Osoby o
CROSS JOIN Przedmioty p;
```

Wynik:

imie	nazwa
Jan	Laptop
Anna	Laptop
Piotr	Laptop
Kasia	Laptop
Patryk	Laptop

Jan	Telefon
-----	---------

Anna	Telefon
------	---------

Piotr	Telefon
-------	---------

Kasia	Telefon
-------	---------

Patryk	Telefon
--------	---------

Jan	Rower
-----	-------

Anna	Rower
------	-------

Piotr	Rower
-------	-------

Kasia	Rower
-------	-------

Patryk	Rower
--------	-------

Jan	Książka
-----	---------

Anna	Książka
------	---------

Piotr	Książka
-------	---------

Kasia	Książka
-------	---------

Patryk	Książka
--------	---------

Jan	Plecak
-----	--------

Anna	Plecak
------	--------

Piotr	Plecak
-------	--------

Kasia	Plecak
-------	--------

Patryk	Plecak
--------	--------

Jan	Kubek
-----	-------

Anna	Kubek
------	-------

Piotr	Kubek
-------	-------

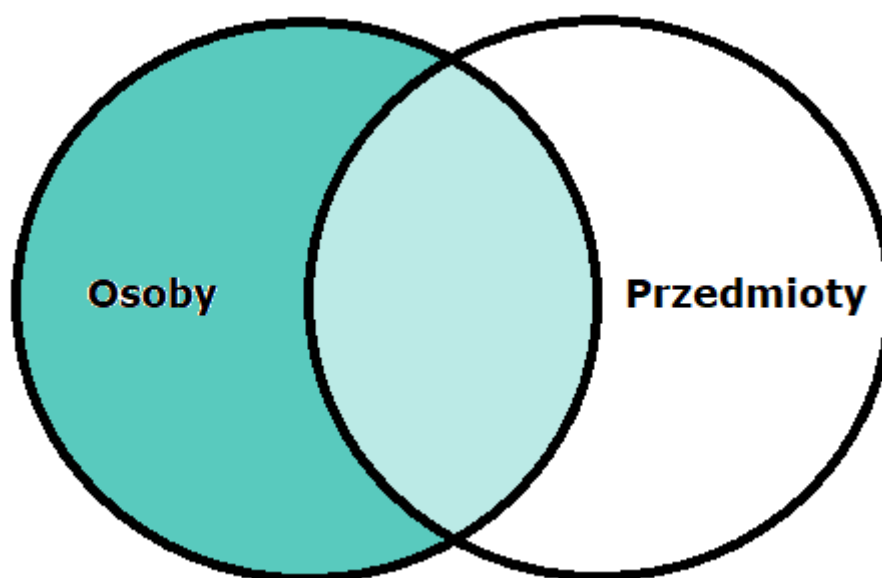
Kasia	Kubek
-------	-------

Patryk	Kubek
--------	-------

♦ **LEFT JOIN excluding INNER JOIN (LEFT JOIN wykluczający wiersze dopasowane)** - na początku wykonuje zapytanie **LEFT JOIN**. Następnie filtruje wynik wyświetlając z lewej tabeli wartości nie mających dopasowania w tabeli **prawej**. Czyli w naszym przypadku z tabeli **Osoby** wyświetli wartości, które nie mają dopasowania

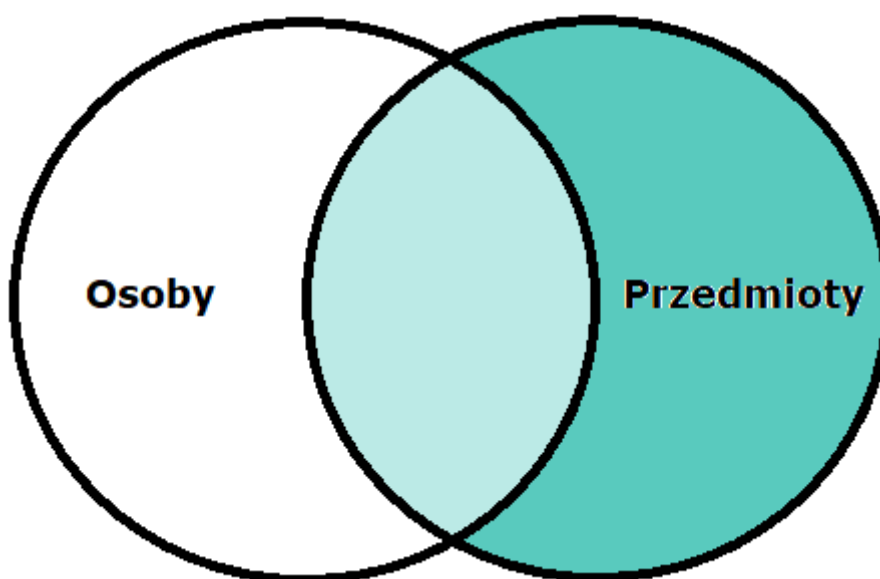
```
SELECT o.imie, o.nazwisko, p.nazwa
FROM Osoby o
LEFT JOIN Przedmioty p ON o.osoba_id = p.osoba_id
WHERE p.osoba_id IS NULL;
```

Wynik:

imie	nazwisko	nazwa
Patryk	Nowakowski	NULL

♦ **RIGHT JOIN excluding INNER JOIN (RIGHT JOIN wykluczający wiersze dopasowane)** - na początku wykonuje zapytanie **RIGHT JOIN**. Następnie filtruje wynik wyświetlając z **prawej tabeli wartości nie mających dopasowania w tabeli lewej**. Czyli w naszym przypadku z tabeli Przedmioty wyświetli wartości, które nie mają dopasowania


```
SELECT o.imie, o.nazwisko, p.nazwa
FROM Osoby o
RIGHT JOIN Przedmioty p ON o.osoba_id = p.osoba_id
WHERE o.osoba_id IS NULL;
```

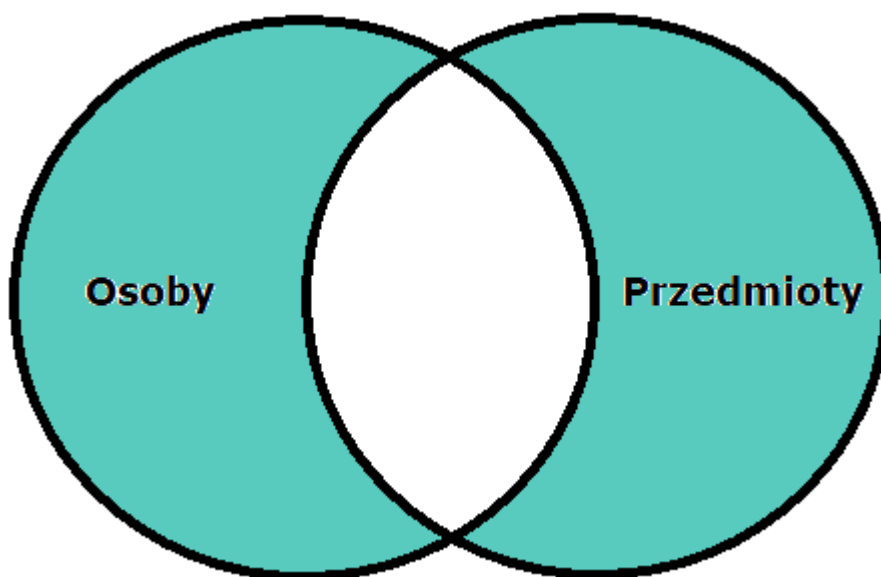
Wynik:

imie	nazwisko	nazwa
NULL	NULL	Kubek

♦ **FULL OUTER JOIN** excluding **INNER JOIN** (**LEFT JOIN** **wykluczający wiersze dopasowane**, **UNION**, **RIGHT JOIN** **wykluczający wiersze dopasowane**) - czyli wszystkie rekordy z prawej i lewej tabeli połączone. Następnie odrzucamy te wiersze, które mają dopasowanie w obu tabelach.

W MySQL nie ma instrukcji FULL OUTER JOIN. Dla MySQL należy zastosować UNION. Czyli left join z wartościami nie mających dopasowania oraz right join z wartościami nie mających dopasowania łączymy z UNION.


```
SELECT o.imie, o.nazwisko, p.nazwa  
FROM Osoby o  
LEFT JOIN Przedmioty p ON o.osoba_id = p.osoba_id  
WHERE p.osoba_id IS NULL
```

UNION

```
SELECT o.imie, o.nazwisko, p.nazwa
```

```
FROM Osoby o
RIGHT JOIN Przedmioty p ON o.osoba_id = p.osoba_id
WHERE o.osoba_id IS NULL;
```

Wynik:

imie	nazwisko	nazwa
Patryk	Nowakowski	<i>NULL</i>
<i>NULL</i>	<i>NULL</i>	Kubek

CONSTRAINT

W MySQL jeśli sam nie dodasz CONSTRAINT zostaje automatycznie dodany z nazwą.

Polecenie:

```
SHOW CREATE TABLE nazwa_tabeli;
```

zwraca pełną instrukcję polecenia CREATE TABLE

- **zwraca nazwę** CONSTRAINT
- **nazwy kolumn,**
- **typy danych,**
- **klucze** (PRIMARY KEY, FOREIGN KEY, UNIQUE, INDEX),
- **ustawienia tabeli** (ENGINE=InnoDB, DEFAULT CHARSET, itp.).

Wyświetlenie liczby porządkowej dla każdego rekordu

1. Za pomocą `ROW_NUMBER()`

```
SELECT
    ROW_NUMBER() OVER (ORDER BY o.osoba_id) AS lp,
    o.imie,
    o.nazwisko,
    p.nazwa
FROM Osoby o
INNER JOIN Przedmioty p ON o.osoba_id = p.osoba_id;
```

2. Za pomocą zmiennej sesyjnej

```
SET @lp := 0;
```

```
SELECT
    @lp := @lp + 1 AS lp,
    o.imie,
    o.nazwisko,
    p.nazwa
FROM Osoby o
INNER JOIN Przedmioty p ON o.osoba_id = p.osoba_id;
```

Lekcja 5

Temat: Typy danych w MySQL. Tryb ścisły (strict mode). UNSIGNED i SIGNED

Link do dokumentacji:

<https://dev.mysql.com/doc/refman/9.1/en/data-types.html>

MySQL obsługuje typy danych SQL w kilku kategoriach:

1. typy **numeryczne**,
2. typy **daty i godziny**,
3. typy **ciągów znaków** (znakowe i bajtowe),
4. typy **przestrzenne**
5. typ danych **JSON**

♦ Typy **numeryczne**:

1. Liczby całkowite (Integer Types):

- **TINYINT** – 1 bajt, zakres: **-128 do 127** (lub 0 do 255 dla UNSIGNED).
- **SMALLINT** – 2 bajty, zakres: **-32.768 do 32.767** (lub 0 do 65,535 dla UNSIGNED).
- **MEDIUMINT** – 3 bajty, zakres: **-8.388.608 do 8.388.607** (lub 0 do 16,777,215 dla UNSIGNED).
- **INT (lub INTEGER)** – 4 bajty, zakres: **-2.147.483.648 do 2.147.483.647** (lub 0 do 4,294,967,295 dla UNSIGNED).
- **BIGINT** – 8 bajtów, zakres: **-9.223.372.036.854.775.808 do 9.223.372.036.854.775.807** (lub 0 do 18,446,744,073,709,551,615 dla UNSIGNED).

Przykład:

```
CREATE TABLE produkty (  
  id INT UNSIGNED NOT NULL AUTO_INCREMENT, -- id, tylko wartości >=0  
  nazwa VARCHAR(50) NOT NULL, -- nazwa produktu  
  ilosc SMALLINT UNSIGNED NOT NULL DEFAULT 0, -- ilość sztuk, tylko >=0  
  cena DECIMAL(10,2) UNSIGNED NOT NULL DEFAULT 0.00, -- cena tylko >=0  
  ocena TINYINT UNSIGNED DEFAULT 0, -- ocena produktu 0-255  
  PRIMARY KEY(id));
```

♦ Wyjaśnienie:

- INT UNSIGNED → od 0 do 4 294 967 295
- SMALLINT UNSIGNED → od 0 do 65 535
- TINYINT UNSIGNED → od 0 do 255
- DECIMAL(10,2) UNSIGNED → liczba dziesiętna z 2 miejscami po przecinku, tylko wartości nieujemne

Przykład:

```
CREATE TABLE example (  
    id SMALLINT,  
    age SMALLINT  
);
```

Dodajemy wartość poza zakresem

```
INSERT INTO `example` VALUES ( -32768, 33769);
```

zwraca komunikat

Warning: #1264 Out of range value for column 'age' at row 1

Wartość została dodana, ale o maksymalnym rozmiarze

```
SELECT * FROM example;
```

```
+-----+-----+  
| id    | age  |  
+-----+-----+  
| -32768 | 32767 |  
+-----+-----+
```

Jak wymusić sprawdzanie zakresu (strict mode)?

Jeśli chcesz, aby MySQL blokował wstawianie wartości spoza zakresu, włącz tryb ścisły (strict mode) w konfiguracji serwera lub sesji:

```
SET sql_mode = 'STRICT_ALL_TABLES';
```

Teraz przy próbie wstawienia wartości 33769 do kolumny SMALLINT otrzymasz błąd:

```
ERROR 1264 (22003): Out of range value for column 'age' at row 1
```


2. Liczby zmiennoprzecinkowe (Floating-Point Types):

- **FLOAT** – liczba zmiennoprzecinkowa o pojedynczej precyzji, przybliżona, z opcjonalnym określeniem precyzji (np. FLOAT(p)).
- **DOUBLE** (lub **DOUBLE PRECISION**, **REAL**) – liczba zmiennoprzecinkowa o podwójnej precyzji, przybliżona.

Pojedyncza precyzja:

- **Pojedyncza precyzja** oznacza, że liczba jest przechowywana w formacie zgodnym ze standardem IEEE 754, używając **32 bitów** (4 bajty). Składa się z:
  - **1 bit na znak** (+ lub -).
  - **8 bitów na wykładnik** (określa "skalę" liczby, np. czy to 10^3 , 10^{-5}).
  - **23 bity na mantysę** (określa cyfry znaczące liczby).

Podwójna precyzja:

- **Podwójna precyzja** oznacza, że liczba jest przechowywana zgodnie ze standardem IEEE 754, używając **64 bitów** (8 bajtów), w przeciwieństwie do FLOAT, który używa 32 bitów (pojedyncza precyzja). Składa się z:
  - **1 bit na znak** (+ lub -).

- **11 bitów na wykładnik** (określa skalę liczby, np. 10^5 , 10^{-10}).
- **52 bity na mantysę** (określa cyfry znaczące liczby).

Cecha	FLOAT (23 bity na mantysę)	DOUBLE (52 bity na mantysę)
Liczba bitów na mantysę	23 + 1 ukryty = 24 bity	52 + 1 ukryty = 53 bity
Precyzja (cyfry dziesiętne)	~6-7 cyfr znaczących	~15-16 cyfr znaczących
Przykład liczby	123.456789 → ~123.4568	123.456789 → ~123.456789
Zastosowanie	Mniej precyzyjne obliczenia	Precyzyjne obliczenia

3. Liczby o stałej precyzji (Fixed-Point Types):

- **DECIMAL** (lub NUMERIC) – liczba o stałej precyzji, używana do dokładnych obliczeń (np. finansowych), z określonym miejscem na cyfry przed i po przecinku (np. DECIMAL(10,2)).

4. Typ bitowy (Bit Type):

- **BIT** – przechowuje wartości bitowe (od 1 do 64 bitów), używane do przechowywania sekwencji bitów. Wartości bitowe można zapisywać w formacie binarnym (np. b'1010') lub dziesiętnym.

♦ Typy **daty** i **godziny**,

DATE

- **Opis:** Przechowuje datę w formacie **YYYY-MM-DD** (rok-miesiąc-dzień).
- **Zakres:** Od 1000-01-01 do 9999-12-31.

DATETIME

- **Opis:** Przechowuje datę i godzinę w formacie **YYYY-MM-DD HH:MM:SS**.
- **Zakres:** Od 1000-01-01 00:00:00 do 9999-12-31 23:59:59.

TIMESTAMP

- **Opis:** Przechowuje datę i godzinę w formacie **YYYY-MM-DD HH:MM:SS**, ale automatycznie konwertuje na UTC podczas zapisu i z powrotem na lokalną strefę czasową podczas odczytu. Często używany do rejestrowania czasu modyfikacji.
- **Zakres:** Od 1970-01-01 00:00:01 UTC do 2038-01-19 03:14:07 UTC.

TIME

- **Opis:** Przechowuje czas w formacie **HH:MM:SS** (godziny:minuty:sekundy).
- **Zakres:** Od -838:59:59 do 838:59:59.

YEAR

- **Opis:** Przechowuje rok w formacie **YYYY** (4 cyfry) **lub** **YY** (2 cyfry).
- **Zakres:** Od 1901 do 2155 (dla 4 cyfr) lub od 70 (1970) do 69 (2069) dla 2 cyfr.

♦ Typy **ciągów znaków** (znakowe i bajtowe)

1. Typy danych dla ciągów znaków (tekstowych)

CHAR(n)

- **Opis:** Stała długość ciągu znaków, gdzie n to liczba znaków (od 0 do 255). Jeśli dane są krótsze niż n, MySQL uzupełnia je spacjami.

VARCHAR(n)

- **Opis:** Zmienna długość ciągu znaków, gdzie n to maksymalna liczba znaków (od 0 do 65,535, zależnie od kodowania i limitu wiersza).

TINYTEXT

- **Opis:** Przechowuje tekst o maksymalnej długości 255 znaków.

TEXT

- **Opis:** Przechowuje tekst o maksymalnej długości 65,535 znaków.

MEDIUMTEXT

- **Opis:** Przechowuje tekst o maksymalnej długości 16,777,215 znaków.

LONGTEXT

- **Opis:** Przechowuje tekst o maksymalnej długości 4,294,967,295 znaków.

ENUM

- **Opis:** Przechowuje jedną wartość z predefiniowanej listy ciągów znaków (do 65,535 wartości).

Przykład:

```
CREATE TABLE shirts (
  name VARCHAR(40),
  size ENUM('x-small', 'small', 'medium', 'large', 'x-large')
);
INSERT INTO shirts (name, size) VALUES ('dress shirt','large'), ('t-shirt','medium'),
('polo shirt','small');
SELECT name, size FROM shirts;
```

name	size
dress shirt	large
t-shirt	medium
polo shirt	small

SET

- **Opis:** Przechowuje zbiór wartości z predefiniowanej listy (do 64 elementów).

Przykład:

```
CREATE TABLE myset (col SET('a', 'b', 'c', 'd'));
INSERT INTO myset (col) VALUES ('a,d'), ('d,a'), ('a,d,a'), ('a,d,d'), ('d,a,d');
SELECT col FROM myset;
```

col
a,d
a,d
a,d
a,d
a,d

2. Typy danych dla ciągów bajtowych (binarnych)

BINARY(n)

- Opis:** Stała długość ciągu bajtów, gdzie n to liczba bajtów (od 0 do 255). Uzupełniane zerami binarnymi, jeśli dane są krótsze.

```
CREATE TABLE t (c BINARY(3));
INSERT INTO t SET c = 'a';
SELECT HEX(c), c = 'a', c = 'a\0\0', c FROM t;
```

HEX(C)	c='a'	c='a\0\0'	c
610000	0	1	0x610000

VARBINARY(n)

- Opis:** Zmienna długość ciągu bajtów, gdzie n to maksymalna liczba bajtów (od 0 do 65,535).

TINYBLOB

- Opis:** Przechowuje dane binarne o maksymalnej długości 255 bajtów.

BLOB

- Opis:** Przechowuje dane binarne o maksymalnej długości 65,535 bajtów.

MEDIUMBLOB

- **Opis:** Przechowuje dane binarne o maksymalnej długości 16,777,215 bajtów.

LONGBLOB

- **Opis:** Przechowuje dane binarne o maksymalnej długości 4,294,967,295 bajtów.

♦ Typy przestrzenne

GEOMETRY

- **Opis:** Typ ogólny, który może przechowywać dowolny obiekt geometryczny (np. POINT, LINESTRING, POLYGON itp.). Jest to nadrzędny typ dla wszystkich innych typów przestrzennych.

POINT

- **Opis:** Przechowuje pojedynczy punkt w przestrzeni 2D z współrzędnymi (x, y).

LINESTRING

- **Opis:** Przechowuje sekwencję punktów tworzących linię (ciągłą lub łamaną).

POLYGON

- **Opis:** Przechowuje wielokąt zdefiniowany przez zamknięty zbiór punktów (obszar otoczony linią).

MULTIPOINT

- **Opis:** Przechowuje zbiór punktów.

MULTILINESTRING

- **Opis:** Przechowuje zbiór linii (LINESTRING).

MULTIPOLYGON

- **Opis:** Przechowuje zbiór wielokątów (POLYGON).

GEOMETRYCOLLECTION

- **Opis:** Przechowuje zbiór różnych obiektów geometrycznych (np. punkty, linie, wielokąty).

♦ Typ danych **JSON**

Przykład użycia

Tworzenie tabeli z kolumną JSON

```
CREATE TABLE Uzytkownicy (  
  Id INT AUTO_INCREMENT PRIMARY KEY,  
  DaneUzytkownika JSON  
);
```

```
INSERT INTO Uzytkownicy (DaneUzytkownika)  
VALUES ('{  
  "imie": "Jan",  
  "nazwisko": "Kowalski",  
  "wiek": 30,  
  "adres": {  
    "miasto": "Warszawa",  
    "ulica": "Prosta 1"  
  },  
  "zainteresowania": ["sport", "muzyka"]  
}');
```

W MySQL typ danych JSON służy do przechowywania danych w formacie JSON (JavaScript Object Notation), który jest lekki i pozwala na przechowywanie strukturalnych danych, takich jak obiekty, tablice, liczby, ciągi znaków, wartości logiczne czy null.

Lekcja 5

Temat: Definicja podzapytań skorelowanych w SQL i MySQL. Funkcje agregujące w SQL – Użycie funkcji takich jak COUNT, SUM, AVG, MIN, MAX oraz grupowanie danych (GROUP BY, HAVING).

♦ **Podzapytanie skorelowane** (ang. *correlated subquery*) to **rodzaj podzapytania** w języku SQL, **które jest zależne od wartości z zapytania zewnętrznego**.

Oznacza to, że podzapytanie odnosi się do kolumn lub wartości z tabeli zapytania głównego, co powoduje, że jest ono wykonywane wielokrotnie – raz dla każdego wiersza przetwarzanego przez zapytanie zewnętrzne. W przeciwieństwie do podzapytań nieskorelowanych (nieskorelowanych subqueries), które są wykonywane tylko raz i niezależnie od zapytania zewnętrznego.

Podzapytania skorelowane mogą być mniej wydajne, ponieważ wymagają iteracji po wierszach.

♦ **Różnica między podzapytaniami skorelowanymi a nieskorelowanymi**

- **Nieskorelowane:** **Podzapytanie jest samodzielne**, np. zwraca stałą wartość lub listę, która jest używana w zapytaniu zewnętrznym. **Wykonywane raz.**
- **Skorelowane:** **Podzapytanie używa wartości z zewnętrznego zapytania** (np. poprzez alias tabeli zewnętrznej), co sprawia, że jest "skorelowane" z każdym wierszem zewnętrznym. **Wykonywane wielokrotnie.**

✓ Przykłady

Zakładamy prostą bazę danych z dwiema tabelami:

- **pracownicy** - (id, imie, pensja, dzial_id)
- **dzialy** - (id, nazwa, srednia_pensja)

CREATE TABLE dzialy (
id **INT** PRIMARY KEY,

```
    nazwa VARCHAR(100) NOT NULL,  
    srednia_pensja DECIMAL(10,2)  
);
```

```
CREATE TABLE pracownicy (  
    id INT PRIMARY KEY,  
    imie VARCHAR(100) NOT NULL,  
    pensja DECIMAL(10,2) NOT NULL,  
    id_dzial INT ,  
    FOREIGN KEY (id_dzial) REFERENCES dzialy(id)  
);
```

```
INSERT INTO dzialy (id, nazwa, srednia_pensja) VALUES  
(1, 'IT', NULL),  
(2, 'Finanse', NULL),  
(3, 'Marketing', NULL);
```

```
INSERT INTO pracownicy (id, imie, pensja, id_dzial) VALUES  
(1, 'Adam', 8000.00, 1),  
(2, 'Beata', 9500.00, 1),  
(3, 'Cezary', 7200.00, 1),  
(4, 'Daria', 6500.00, 2),  
(5, 'Edward', 7000.00, 2),  
(6, 'Fiona', 9000.00, 2),  
(7, 'Grzegorz', 6000.00, 3),  
(8, 'Hanna', 7500.00, 3),  
(9, 'Igor', 5000.00, 3);
```


Przykład 1: Podstawowe podzapytanie skorelowane (używane w klauzuli WHERE)

To zapytanie znajduje pracowników, których pensja jest wyższa niż średnia pensja w ich własnym dziale.

```
SELECT imie, pensja, id_dzial  
FROM pracownicy p  
WHERE pensja > (  
    SELECT AVG(pensja)
```



```
FROM pracownicy
WHERE id_dzial= p.id_dzial -- Tutaj skorelowane: odnosi się do 'p.dzial_id' z
zewnątrznego zapytania );
```


♦ Optymalizacja 1 – JOIN + GROUP BY

```
SELECT p.imie, p.pensja, p.id_dzial
FROM pracownicy p
JOIN (
    SELECT id_dzial, AVG(pensja) AS srednia
    FROM pracownicy
    GROUP BY id_dzial
) s ON p.id_dzial = s.id_dzial
WHERE p.pensja > s.srednia;
```

✓ Tutaj **AVG()** liczony jest tylko raz dla każdego działu, a nie powtarzany w pętli.

♦ Optymalizacja 2 – WITH (czytelniejsza wersja)

```
WITH srednie AS (
    SELECT id_dzial, AVG(pensja) AS srednia
    FROM pracownicy
    GROUP BY id_dzial
)
SELECT p.imie, p.pensja, p.id_dzial
FROM pracownicy p
JOIN srednie s ON p.id_dzial = s.id_dzial
WHERE p.pensja > s.srednia;
```

👉 **WITH** pozwala zdefiniować **tymczasowy zestaw danych (jakby wirtualną tabelę)**, który możesz potem wykorzystać w głównym zapytaniu.

Możesz to traktować jak **alias dla podzapytania**, tyle że:

- jest bardziej czytelny,
- można go wielokrotnie używać w tym samym zapytaniu,

- może być rekurencyjny (np. do pracy z hierarchiami: drzewami, strukturami organizacyjnymi).

♦ Optymalizacja 3 – **WINDOW FUNCTION** (najlepsza, MySQL 8+)

```
SELECT imie, pensja, id_dzial
FROM (
    SELECT p.*,
           AVG(pensja) OVER (PARTITION BY id_dzial) AS srednia
    FROM pracownicy p
) t
WHERE pensja > srednia;
```

podpowiedzi:

// **Window functions** (funkcje okienkowe, w SQL nazywane też *analytical functions*) to mechanizm, który pozwala wykonywać obliczenia **na zbiorze wierszy powiązanych z bieżącym wierszem** — bez grupowania całej tabeli.
 // **OVER** → ale nie dla całej tabeli, tylko w „oknie”,
 // **PARTITION BY id_dzial** → podziel dane na grupy według **id_dzial** (czyli każdy dział to osobne „okno”),

✓ Zalety:

- Nie trzeba pisać JOIN ani GROUP BY.
- Baza najpierw liczy średnią dla działów, a potem filtruje wiersze.
- Bardzo szybkie na dużych danych.

Przykład 2: Podzapytanie skorelowane w klauzuli SELECT

To zapytanie wyświetla działy wraz z liczbą pracowników zarabiających powyżej średniej w danym dziale.

```
SELECT nazwa,
       (SELECT COUNT(*)
        FROM pracownicy p
        WHERE p.id_dzial = d.id AND p.pensja > d.srednia_pensja -- Skorelowane:
        ) AS liczba_nad_srednia
FROM dzialy d;
```


Przykład 3: Podzapytanie skorelowane z EXISTS (sprawdzenie istnienia)

To zapytanie znajduje działy, które mają co najmniej jednego pracownika z pensją powyżej 5000.

```
SELECT nazwa
FROM dzialy d
WHERE EXISTS (
    SELECT 1
    FROM pracownicy p
    WHERE p.id_dzial = d.id AND p.pensja > 5000 ); -- Skorelowane: odnosi się do 'd.id'
```

Lekcja 6

Temat: Funkcje tekstowe w MySQL – Praca z danymi tekstowymi: CONCAT, SUBSTRING, REPLACE, UPPER, LOWER i ich zastosowanie.

Dokumentacja

<https://dev.mysql.com/doc/refman/8.4/en/string-functions.html>

Funkcje tekstowe w MySQL to wbudowane funkcje, które pozwalają na manipulację ciągami znaków (stringami).

Funkcje te działają na kolumnach typu VARCHAR, CHAR, TEXT itp. i są często używane w klauzulach SELECT, WHERE czy ORDER BY. Większość z nich jest multibyte safe, co oznacza, że obsługują znaki wielobajtowe (np. w UTF-8).

```
/* Drop TABLE employees; */
CREATE TABLE employees (
```

```
id INT PRIMARY KEY,  
first_name VARCHAR(50),  
last_name VARCHAR(50),  
email VARCHAR(100)  
);
```

```
INSERT INTO employees (id, first_name, last_name, email) VALUES  
(1, 'Jan', 'Kowalski', 'jan.kowalski@example.com'),  
(2, 'Anna', 'Nowak', 'anna.nowak@example.com'),  
(3, 'Michał', 'Wiśniewski', 'michal.wisniewski@przyklad.pl'),  
(4, 'Natalia', null, 'Natalia@przyklad.pl'),  
(5, null, 'Nowakowski', 'Nowakowski@przyklad.pl'),  
(6, 'Katarzyna', null, null);
```


1. CONCAT(str1, str2, ...)

- **Wyjaśnienie:** Łączy dwa lub więcej ciągów w jeden. Jeśli którykolwiek argument jest NULL, zwraca NULL. Przydatne do tworzenia pełnych nazw, adresów czy złożonych ciągów.
- **Składnia:** CONCAT(str1, str2, ...)

Przykład zastosowania: Łączenie imienia i nazwiska w jedną kolumnę "full_name".

```
SELECT id, CONCAT(first_name, ' ', last_name) AS full_name  
FROM employees;
```

```
SELECT CONCAT('Ala ma kota', null, 'psa') AS wynik; – NULL
```


2. SUBSTRING(str, pos [, len])

- **Wyjaśnienie:** Wyodrębnia podciąg z ciągu zaczynając od pozycji pos (1 to pierwsza pozycja). Jeśli podano len, ogranicza długość. Negatywna pos liczy od końca. Przydatne do wyciągania fragmentów tekstu, np. inicjałów czy kodów.
- **Składnia:** SUBSTRING(str, pos [, len]) (lub alternatywnie SUBSTRING(str FROM pos FOR len))

Przykład zastosowania: Wyodrębnianie pierwszych 3 liter nazwiska.

```
SELECT id, SUBSTRING(last_name, 1, 3) AS short_last_name  
FROM employees;
```

SELECT SUBSTRING('Ala ma kota', 2, 1) AS wynik; – I

3. REPLACE(str, from_str, to_str)

- **Wyjaśnienie:** Zastępuje wszystkie wystąpienia from_str w ciągu str na to_str. Funkcja rozróżnia małe i duże litery jako inne znaki. Przydatne do korekty danych, np. zamiany domen e-mail.
- **Składnia:** REPLACE(str, from_str, to_str)

Przykład zastosowania: Zmiana domeny e-mail na inną (np. z "example.com" na "firma.pl").

```
SELECT id, REPLACE(email, 'example.com', 'firma.pl') AS new_email
FROM employees;
```


4. UPPER(str)

- **Wyjaśnienie:** Konwertuje ciąg na wielkie litery według bieżącego kodowania znaków (domyślnie utf8mb4). Nie działa na binarnych stringach. Przydatne do normalizacji danych, np. do porównań bez rozróżniania wielkości liter.
- **Składnia:** UPPER(str)

Przykład zastosowania: Konwersja imienia na wielkie litery.

```
SELECT id, UPPER(first_name) AS upper_first_name
FROM employees;
```


5. LOWER(str)

- **Wyjaśnienie:** Konwertuje ciąg na małe litery według bieżącego kodowania znaków. Nie działa na binarnych stringach. Przydatne do standaryzacji tekstu, np. w wyszukiwaniach.
- **Składnia:** LOWER(str)

Przykład zastosowania: Konwersja nazwiska na małe litery.

```
SELECT id, LOWER(last_name) AS lower_last_name
FROM employees;
```


6. LENGTH(str)

- **Wyjaśnienie:** Zwraca długość ciągu w bajtach (multibyte znaki liczą się jako wiele bajtów). Przydatne do walidacji długości pól.
- **Składnia:** LENGTH(str)

Przykład zastosowania: Obliczanie długości e-maila.

```
SELECT id, LENGTH(email) AS email_length
FROM employees;
```


Przykład zastosowania: Załóżmy, że baza używa UTF-8 (gdzie polskie znaki zajmują 2 bajty, a emoji mogą zajmować nawet 4 bajty).


```
SELECT
    LENGTH('kot') AS bajty1,
    CHAR_LENGTH('kot') AS znaki1,

    LENGTH('ślimak') AS bajty2,
    CHAR_LENGTH('ślimak') AS znaki2,

    LENGTH('😊') AS bajty3,
    CHAR_LENGTH('😊') AS znaki3;
```

Wynik:

bajty1 = 3	znaki1 = 3	-- zwykłe litery ASCII
bajty2 = 7	znaki2 = 6	-- "ś" zajmuje 2 bajty
bajty3 = 4	znaki3 = 1	-- emoji zajmuje 4 bajty, ale to 1 znak

7. TRIM([{BOTH | LEADING | TRAILING} [remstr] FROM] str)

- **Wyjaśnienie:** Usuwa spacje (lub inne znaki) z początku i/lub końca ciągu. Domyślnie usuwa spacje z obu stron. Przydatne do czyszczenia

danych.

- **Składnia:** TRIM([remstr FROM] str) (lub z BOTH/LEADING/TRAILING)

Przykład zastosowania: Usuwanie spacji z imienia (zakładając, że dane mają nadmiarowe spacje).

-- Zakładamy, że dodajemy rekord z spacjami

```
INSERT INTO employees (id, first_name, last_name, email) VALUES (7, ' Ewa ', 'Zajac', 'ewa.zajac@example.com');
```

```
INSERT INTO employees (id, first_name, last_name, email) VALUES (8, ' ', 'Sosna', 'Sosna@example.com');
```

```
SELECT id, TRIM(first_name) AS trimmed_first_name  
FROM employees WHERE id = 4;
```


8. LEFT(str, len)

- **Wyjaśnienie:** Zwraca lewą część ciągu o długości len. Przydatne do wyciągania prefiksów.
- **Składnia:** LEFT(str, len)

Przykład zastosowania: Wyciąganie pierwszych 5 znaków e-maila.

```
SELECT id, LEFT(email, 5) AS email_prefix  
FROM employees;
```


9. RIGHT(str, len)

- **Wyjaśnienie:** Zwraca prawą część ciągu o długości len. Przydatne do wyciągania sufiksów, np. rozszerzeń plików.
- **Składnia:** RIGHT(str, len)

Przykład zastosowania: Wyciąganie ostatnich 3 znaków nazwiska.

```
SELECT id, RIGHT(last_name, 3) AS last_name_suffix FROM employees;
```


10. LOCATE(substr, str [, pos])

- **Wyjaśnienie:** Zwraca pozycję pierwszego wystąpienia substr w str (zaczynając od 1). Jeśli nie znaleziono, zwraca 0. Opcjonalna pos

określa start wyszukiwania.

- **Składnia:** LOCATE(substr, str [, pos])

Przykład zastosowania: Znajdowanie pozycji "@" w e-mailu.

```
SELECT id, LOCATE('@', email) AS at_position  
FROM employees;
```


11. INSTR(str, substr)

- **Wyjaśnienie:** Zwraca pozycję pierwszego wystąpienia podciągu substr w ciągu str. Pozycje są numerowane od 1 (pierwszy znak w ciągu to pozycja 1). Jeśli podciąg nie zostanie znaleziony, funkcja zwraca 0. Jest to funkcja case-sensitive (uwzględnia wielkość liter). Przydatna do wyszukiwania określonego fragmentu tekstu w ciągu, np. w celu analizy zawartości pól tekstowych.
- **Składnia:** INSTR(str, substr)

Przykład zastosowania: Znajdowanie pozycji znaku "@" w adresie e-mail.

```
SELECT id, INSTR(email, '@') AS at_position  
FROM employees;
```

```
SELECT LOCATE('ma', 'Ala ma kota') AS wynik;      -- 5  
SELECT LOCATE('ma', 'Ala ma kota', 6) AS wynik;   -- 0 (bo od 6 już nie ma "ma")  
SELECT LOCATE('a', 'Ala ma kota', 6) AS wynik;    -- 9 (szuka od 6 znaku)
```


Różnice między INSTR a LOCATE

- **Kolejność argumentów:**
  - INSTR(tekst, szukany)
  - LOCATE(szukany, tekst [, start])
- **Dodatkowy parametr – LOCATE** pozwala podać start (od której pozycji szukać). INSTR tego nie ma.

Lekcja 7

Temat: Funkcje daty i czasu – Manipulacja datami: NOW(), DATEADD, DATEDIFF, FORMAT i ich użycie w raportach.

W MySQL funkcje daty i czasu są kluczowymi narzędziami do manipulacji danymi czasowymi przechowywanymi w kolumnach typu DATE, DATETIME, TIMESTAMP itp. Umożliwiają one pobieranie bieżącej daty i czasu, wykonywanie operacji arytmetycznych na datach, obliczanie różnic między datami oraz formatowanie danych czasowych w czytelny sposób. Są szczególnie przydatne w raportach, gdzie dane czasowe muszą być analizowane, grupowane lub prezentowane w określonym formacie.

```
DROP TABLE IF EXISTS orders;
```

```
CREATE TABLE orders (  
  order_id INT PRIMARY KEY,  
  customer_name VARCHAR(100),  
  order_date DATETIME,  
  total_amount DECIMAL(10, 2)  
);
```

```
INSERT INTO orders (order_id, customer_name, order_date, total_amount) VALUES  
(1, 'Jan Kowalski', '2025-10-01 10:00:00', 150.50),  
(2, 'Anna Nowak', '2025-09-10 14:30:00', 299.99),  
(3, 'Michał Wiśniewski', '2025-10-15 09:15:00', 75.00),  
(4, 'Ewa Zając', '2025-10-01 16:45:00', 200.00);
```


1. NOW()

- **Wyjaśnienie:** Zwraca bieżącą datę i czas w formacie YYYY-MM-DD HH:MM:SS lub YYYYMMDDHHMMSS (w zależności od kontekstu). Używa strefy czasowej ustawionej w systemie MySQL (domyślnie strefa systemowa lub ustawiona przez @@session.time_zone). Przydatna do rejestrowania bieżącego czasu w raportach, porównywania z

datami w bazie lub oznaczania aktualnych operacji.

- **Składnia:** NOW()

Przykład zastosowania: Dodanie kolumny z bieżącą datą i czasem do raportu zamówień.

```
SELECT order_id, customer_name, order_date, NOW() AS "bieżący_czas"
FROM orders;
```


2. DATE_ADD(date, INTERVAL expr unit)

- **Wyjaśnienie:** Dodaje określony interwał czasowy (np. dni, godziny, miesiące) do daty. Parametr expr to liczba, a unit to jednostka czasu (np. DAY, MONTH, YEAR, HOUR, MINUTE). Przydatna do obliczania dat ważności, terminów dostaw lub przesunięć czasowych w raportach.
- **Składnia:** DATE_ADD(date, INTERVAL expr unit)

Przykład zastosowania: Obliczenie daty dostawy zakładając, że dostawa następuje 3 dni po złożeniu zamówienia.

```
SELECT order_id, customer_name, order_date,
       DATE_ADD(order_date, INTERVAL 3 DAY) AS data_dostawy
FROM orders;
```


3. DATEDIFF(date1, date2)

- **Wyjaśnienie:** Zwraca liczbę dni między dwiema datami (date1 - date2). Ignoruje godziny, minuty i sekundy, uwzględnia tylko datę. Wynik jest dodatni, jeśli date1 jest późniejsza niż date2, ujemny w przeciwnym razie. Przydatna do obliczania wieku zamówienia, czasu realizacji lub opóźnień.
- **Składnia:** DATEDIFF(date1, date2)

Przykład zastosowania: Obliczenie, ile dni minęło od złożenia zamówienia do bieżącej daty.

```
SELECT order_id, customer_name, order_date,
       DATEDIFF(NOW(), order_date) AS dni_od_zamowienia
FROM orders;
```


4. DATE_FORMAT(date, format)

- **Wyjaśnienie:** Formatuje datę według określonego wzorca format. Umożliwia prezentację dat w czytelnej formie, np. z nazwami miesięcy, dni tygodnia lub w niestandardowych formatach. Popularne specyfikatory formatu to: %Y (rok 4-cyfrowy), %m (miesiąc 2-cyfrowy), %d (dzień 2-cyfrowy), %H (godzina 24h), %i (minuty), %S (sekundy), %W (nazwa dnia tygodnia), %M (nazwa miesiąca). Przydatna w raportach dla użytkowników końcowych.
- **Składnia:** DATE_FORMAT(date, format)

Przykład zastosowania: Formatowanie daty zamówienia na format "Dzień, DD Miesiąc YYYY, HH:MM".

– **Ustaw zmienną sesyjną języka** przed zapytaniem:

```
SET lc_time_names = 'pl_PL';
SELECT order_id, customer_name,
       DATE_FORMAT(order_date, '%W, %d %M %Y, %H:%i') AS sformatowana_data
FROM orders;
```


Specyfikator	Opis	Przykład (dla 2025-09-01 10:00:00)
%a	Skrócona nazwa dnia tygodnia (Sun-Sat)	Mon
%b	Skrócona nazwa miesiąca (Jan-Dec)	Sep
%c	Miesiąc w formie numerycznej (0-12)	9
%D	Dzień miesiąca z angielskim sufiksem (1st, 2nd, 3rd, ...)	1st
%d	Dzień miesiąca, 2 cyfry (00-31)	01
%e	Dzień miesiąca, bez wiodącego zera (0-31)	1
%f	Mikrosekundy, 6 cyfr (000000-999999)	000000
%H	Godzina w formacie 24h, 2 cyfry (00-23)	10
%h	Godzina w formacie 12h, 2 cyfry (01-12)	10
%I	Godzina w formacie 12h, 2 cyfry (01-12, identyczne jak %h)	10
%i	Minuty, 2 cyfry (00-59)	00

%j	Dzień roku (001-366)	244
%k	Godzina w formacie 24h, bez wiodącego zera (0-23)	10
%l	Godzina w formacie 12h, bez wiodącego zera (1-12)	10
%M	Pełna nazwa miesiąca (January-December)	September
%m	Miesiąc, 2 cyfry (01-12)	09
%p	AM/PM dla formatu 12-godzinnego	AM
%r	Pełny czas w formacie 12h (hh:mm:ss AM/PM)	10:00:00 AM
%S	Sekundy, 2 cyfry (00-59)	00
%s	Sekundy, 2 cyfry (00-59, identyczne jak %S)	00
%T	Pełny czas w formacie 24h (hh:mm:ss)	10:00:00
%U	Numer tygodnia w roku (00-53, niedziela jako pierwszy dzień)	35
%u	Numer tygodnia w roku (00-53, poniedziałek jako pierwszy dzień)	36
%V	Numer tygodnia w roku (01-53, niedziela jako pierwszy dzień, używane z %X)	35
%v	Numer tygodnia w roku (01-53, poniedziałek jako pierwszy dzień, używane z %x)	36
%W	Pełna nazwa dnia tygodnia (Sunday-Saturday)	Monday
%w	Dzień tygodnia (0-6, 0=niedziela, 6=sobota)	1
%X	Rok dla numeru tygodnia, 4 cyfry (używane z %V)	2025
%x	Rok dla numeru tygodnia, 4 cyfry (używane z %v)	2025
%Y	Rok, 4 cyfry	2025

%y	Rok, 2 cyfry	25
%%	Literalny znak %	%

Lekcja 8

Temat: Powtórzenie materiału do sprawdzianu.
Rozwiązywanie przykładowego testu